Figyelem: az oldal eredeti nyelvű változata pl nemrég módosult. Az Ön által kiválasztott nyelvi változatot most készítik fordítóink.

angol

Az oldal jelenleg a következő nyelveken olvasható: en.

Swipe to change

Bizonyításfelvétel

Lengyelország

1 A bizonyítási teher

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

A bizonyítékokra és a bizonyításfelvételre vonatkozó szabályokat a polgári törvénykönyv (*kodeks cywilny*, 6. cikk) és a polgári perrendtartás (*kodeks postępowania cywilnego*, 227–315. cikk) tartalmazza.

A polgári törvénykönyv 6. cikke szerint a tény bizonyításának terhét az a fél viseli, aki az e tényből eredő jogkövetkezményekre hivatkozik. Egyes tények bizonyításának terhe a felperesre, míg más tények bizonyításának terhe az alperesre hárul.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítenek a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

Azon szabály alól, hogy a tény bizonyításának terhét az a fél viseli, aki az e tényből eredő jogkövetkezményekre hivatkozik, csak jogalkotási aktus állapíthat meg kivételeket.

Egyes különös esetekben lehetséges, hogy a bizonyítási teher a másik félre hárul, vagyis megfordul a bizonyítási teher. Erre sor kerülhet például akkor, ha a bizonyíték megsemmisül vagy a bizonyításfelvételt megakadályozzák. Az ítélkezési gyakorlat álláspontja szerint abban az esetben, ha a fél valamilyen módon megakadályozza vagy meggátolja, hogy a bizonyítási terhet viselő másik fél bizonyítsa a tényeket, az előbbi félnek kell bizonyítania, hogy a tények nem történtek meg.

A bizonyítási teher kérdése szorosan kapcsolódik a jogi vélelmek intézményéhez. A polgári perrendtartás 234. cikke szerint a bíróságot kötik a jogi vélelmek. A jogi vélelmek főszabály szerint megdönthetők.

A bizonyítás szabályait megváltoztató jogi vélelmek vonatkozhatnak például a jó- vagy rosszhiszeműségre (a polgári törvénykönyv 7. cikke), az élveszületés feltételezésére (a polgári törvénykönyv 9. cikke), a jogellenességre (a polgári törvénykönyv 24. cikkének (1) bekezdése), a társtulajdonosok egyenlő részesedésére (a polgári törvénykönyv 197. cikke), az adósnak a hitelezőt érintő hátrányok tudatában történő eljárására (a polgári törvénykönyv 527. cikkének (3) bekezdése és 529. cikke), a partnerek egyenlő részesedésére a polgári jogi társaságban (a polgári törvénykönyv 826. cikkének (2) bekezdése).

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződnie valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

A bizonyítékok szabad mérlegelésének elve (a polgári törvénykönyv 233. cikke) szerint a bíróság saját mérlegelésének megfelelően a beszerzett bizonyítékok átfogó vizsgálata alapján értékeli a bizonyítékok megbízhatóságát és erejét.

A bíróság kizárólag a megfelelően, a bizonyítékok forrásaira vonatkozó követelmények és a közvetlen bizonyításfelvétel elvének betartásával beszerzett bizonyítékokra alapozhatja döntését.

A bíróság emellett szabadon értékeli a szakvéleményeket is.

Ezen túlmenően a polgári perrendtartás 243. cikke szabályozza a valószínűség bizonyításának intézményét. A valószínűség bizonyítása a szigorú értelemben vett bizonyíték alternatívájaként alkalmazható eszköz, amely nem jár bizonyossággal, kizárólag valószínűsíti a tényt tartalmazó nyilatkozat valós jellegét. A hivatalos bizonyításfelvétel a főszabály, míg a valószínűség bizonyítása a meghatározott tényre hivatkozó fél érdekében érvényesülő kivétel. Jellegükből kifolyólag váratlan események esetén és a jogalkotási aktusban kifejezetten meghatározott esetekben elegendő a valószínűség bizonyítása.

2 A bizonyításfelvétel

A felperes és az alperes által tett minden nyilatkozatnak bizonyítékon kell alapulnia.

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

A bíróság a felek által nem hivatkozott bizonyítékot is elfogadhat, de e bizonyíték kizárólag a felek lényeges és vitatott tényekkel kapcsolatos nyilatkozataira vonatkozhat, ha a bíróság szerint az ügyben beszerzett bizonyítékok nem elegendőek az ügy eldöntéséhez (a polgári perrendtartás 232. cikke).

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

Főszabály szerint a bíróság a felek indítványára fogad el bizonyítékot, mivel a felek kötelessége az ügy megoldásához szükséges bizonyítékok benyújtása. A bíróság vizsgálja azonban, hogy a felek által hivatkozott bizonyítékok elfogadása célszerű vagy szükséges-e (a polgári perrendtartás 236. cikke).

A bíróságnak bizonyításfelvétel és bizonyítékok hivatalból történő elfogadása esetén is bizonyításra vonatkozó végzést kell kibocsátania.

Annak eldöntése során, hogy elfogadja-e az ügyben részt vevő fél által benyújtott bizonyítékot, a bíróságnak a következőket kell megvizsgálnia:

az adott tény releváns-e az ügyben (a polgári perrendtartás 227. cikke),

a tényt kell-e bizonyítani (előfordulhat, hogy az például köztudomású dolog – a polgári perrendtartás 228. cikkének (1) bekezdése, vagy azt a felek elismerték – a polgári perrendtartás 229. cikke),

az adott bizonyíték a konkrét ügyben nincs-e kizárva (például a polgári törvénykönyv 246. és 247. cikke),

a bizonyíték segítségével alátámasztott tény korábban már kellő mértékben megállapításra került-e, vagy a bizonyítékra nem csak az eljárás késleltetése érdekében hivatkoztak-e (a polgári perrendtartás 217. cikkének (2) bekezdése).

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

A bíróság elutasítja a fél bizonyíték beszerzésére irányuló indítványát, ha az az ügyben nem releváns tényekre (a polgári perrendtartás 227. cikke), köztudomású tényekre vagy az ügyben a másik fél által elismert tényekre vonatkozik, ha az elismeréssel kapcsolatban nem merülnek fel kétségek, valamint ha a bíróság által hivatalból ismert tényekre vonatkozik, bár ez esetben a bíróság a tárgyaláson köteles tájékoztatni a feleket e tényekről (a polgári perrendtartás 228. és 229. cikke).

A bíróság akkor nyilváníthatja az ügy eldöntéséhez szükséges tényeket megállapítottnak, ha erre a megállapításra egyéb megállapított tényekből levezetett következtetéssel jutott (ténybeli vélelem, a polgári perrendtartás 231. cikke).

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

iratok (a polgári perrendtartás 244–257. cikke);
Az iratok írásbeli nyilatkozatok; lehetnek közokiratok vagy magánokiratok. Az illetékes hatóságok által meghatározott formában kibocsátott közokiratok esetében vélelmezni kell, hogy azok hivatalosan hitelesített tartalma valós, és hogy azokat valóban a kibocsátó hatóság bocsátotta ki.
tanúvallomások (a polgári perrendtartás 258–277. cikke);
A tanúként való vallomástételt csak a felek házastársai, felmenő és leszármazotti ági rokonai, testvérei és házassággal szerzett rokonai azonos ágon, valamint örökbefogadó szülei és örökbefogadott gyermekei tagadhatják meg. A vallomástétel megtagadásának joga a házasság vagy az örökbefogadással kapcsolatos viszony megszűnését követően is fennáll.
szakvélemények (a polgári perrendtartás 278–291. cikke);
A szakvélemény olyan tényekre, állapotokra és eseményekre vonatkozó vélemény, amelyek vizsgálatához és pontosításához szakértelemre van szükség, és amely segíti a bíróságot a tények helyes értékelésében és az adott ügy megoldásában.
szemle (a polgári perrendtartás 292–298. cikke);
A szemle a személyek vagyonának vagy állapotának, helyszíneknek vagy tárgyaknak a bíróság által közvetlenül, érzékszervekkel történő megvizsgálása.
a felek meghallgatása (a polgári perrendtartás 299–304. cikke);
Amennyiben a bizonyítékok kimerítését követően vagy azok hiányában az ügyben releváns, megmagyarázatlan tények állnak fenn, a bíróság elrendeli a felek meghallgatását e tények tisztázása érdekében.
Amennyiben a fél jogi személy, a bíróság e fél képviseletére jogosult testület tagjait hallgatja meg.
Emellett a bíróság bizonyítékként elfogadhat vércsoport-vizsgálati eredményeket, képfelvételt, televíziós felvételt, fénymásolatot, fényképet, terveket, képeket, audio CD-ket vagy kazettákat és képek vagy hangok felvételére és rögzítésére alkalmas egyéb eszközöket is.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

A polgári perrendtartás 266. cikke szerint a tárgyalást megelőzően a tanút tájékoztatni kell a vallomástétel megtagadásának jogáról, valamint a hamis tanúzásért fennálló büntetőjogi felelősségről. A vallomást tevő tanú a bíróság előtt esküt tesz.
A polgári perrendtartás 271. cikkének (1) bekezdése szerint a tanúvallomást szóban kell megtenni. A tanúvallomást felolvassák a tanú számára, és azt szükség esetén ki kell egészíteni a megjegyzéseivel.
Főszabály szerint a még meg nem hallgatott tanúk nem vehetnek részt a többi tanú meghallgatásán (a polgári perrendtartás 264. cikke), az ellentmondó vallomást tevő tanúkat azonban szembesíteni lehet egymással (a polgári perrendtartás 272. cikke).
A bíróság felkérhet egy vagy több szakértőt, hogy készítsenek véleményt, és tájékoztatja őket, hogy a véleményt szóban vagy írásban kell-e bemutatniuk (a polgári perrendtartás 278. cikke). A szakértő ugyanazokból az okokból tagadhatja meg a vallomástételt, mint a tanúk (a polgári perrendtartás 280. és 261. cikke). A szakértő szintén esküt tesz, kivéve, ha a felek felmentik e kötelezettség alól. Minden véleménynek tartalmaznia kell indokolást (a polgári perrendtartás 285. cikke). A szakértők az általuk elvégzett munkáért térítésre jogosultak (a polgári perrendtartás 288. cikke).

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

A bizonyítási eszközök között nincs – azok megbízhatóságán és bizonyító erején alapuló, a konkrét ügy tényeitől független – formális hierarchia. Főszabály szerint a bíróság mérlegelési jogkörében értékeli a bizonyítékokat (a polgári perrendtartás 233. cikke). Az értékelésnek figyelembe kell vennie a polgári perrendtartás 246. és 247. cikkében szereplő elveket, amelyek értelmében az okirati bizonyíték magasabb rendű a tanúk vagy felek által tett vallomásoknál.

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

Egyes jogi lépésekhez megfelelő formára van szükség, és a konkrét forma használatára vonatkozó kötelezettséget jogalkotási aktus vagy a felek megállapodása vezetheti be. A polgári törvénykönyv 74. cikkének (1) bekezdése szerint az írásbeli bizonyítékot azért kell (*ad probationem*) alkalmazni, hogy ha a jogszabályban vagy megállapodásban támasztott követelményeknek nem tesz eleget, a lépést nem meghatározott formában teljesítő személy viselje ennek negatív eljárási következményeit, mivel az ő bizonyításfelvételi képessége korlátozott.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

Főszabály szerint senki nem tagadhatja meg a tanúvallomás-tételt. A vallomástétel jogszabályi kötelezettség. E kötelezettség három követelményt foglal magában:
a bíróság előtt meghatározott időpontban történő megjelenést,
a vallomástételt, valamint
az eskütételt.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

A polgári perrendtartás 261. cikke azonban kivételeket fogalmaz meg annak főszabálya alól, hogy senki nem tagadhatja meg a vallomástételt, mivel kimondja, hogy a felek házastársai, felmenő és leszármazotti ági rokonai, testvérei és házassággal szerzett rokonai azonos ágon, valamint örökbefogadó szülei és örökbefogadott gyermekei megtagadhatják a vallomástételt. A vallomástétel megtagadásának joga a házasság vagy örökbefogadással kapcsolatos viszony megszűnését követően is fennáll.
A vallomástétel nem tagadható meg a családi állapotra vonatkozó ügyekben, kivéve a házasság felbontását.
A bíróságnak a tanú meghallgatását megelőzően tájékoztatnia kell a tanút a vallomástétel megtagadásának jogáról és a kérdések megválaszolása megtagadásának jogáról. A vallomástétel megtagadásának (szóban vagy írásban benyújtott, jogszabályi okokra való hivatkozásokkal ellátott) indokait a bíróság ellenőrzi.
A vallomástétel megtagadására irányuló nyilatkozatot vissza lehet vonni. A vallomástételt követően azonban a tanú nem gyakorolhatja a megtagadáshoz való jogot, kivéve, ha őt e jogának fennállásáról korábban nem tájékoztatták.
A tanú akkor is megtagadhatja a kérdések megválaszolását, ha vallomásával magát vagy rokonait (házastársát, felmenő és leszármazotti ági rokonait, testvéreit és házassággal szerzett rokonait azonos ágon, valamint örökbefogadó szüleit és örökbefogadott gyermekeit) büntetőjogi felelősségrevonásnak, szégyennek vagy súlyos és közvetlen pénzügyi kárnak tenné ki, vagy ha azzal megsértené az üzleti titoktartást.
Az uralkodó álláspont szerint a „rokon” kifejezés nem foglalja magában a ténylegesen párként együtt élő személyeket (együttélés).
A papok megtagadhatják a vallomástételt az általuk gyónás során megismert tények tekintetében.
Bírósági végzés alapján mindenki – meghatározott helyen és időben – köteles benyújtani a nála lévő és az ügyben releváns tényeket bizonyító iratokat, kivéve, ha azok bizalmas információkat tartalmaznak. Az iratokban foglalt tények tekintetében kizárólag azok a személyek mentesülnek a fenti kötelezettség alól, akik a vallomástételt tanúként megtagadhatnák, vagy akik az iratot olyan harmadik személy nevében őrzik, aki ugyanilyen okból megtagadhatná az irat benyújtását. Az irat benyújtásának megtagadása nem elfogadható azonban, ha annak birtokosa vagy a harmadik személy arra legalább az egyik félre tekintettel köteles, vagy ha az irat kibocsátására azon fél érdekében került sor, aki a bizonyítás felvételét kéri. Emellett a fél nem tagadhatja meg az irat benyújtását, ha az irat benyújtásával e fél saját magát az ügy elvesztésében kimerülő kárnak teszi ki (a polgári perrendtartás 248. cikke).

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

A vallomás- vagy eskütétel indokolatlan megtagadása esetén a bíróság – a feleknek a megtagadás érvényességére vonatkozó meghallgatását követően – pénzbírságot szab ki a tanúra (a polgári perrendtartás 274. cikke).
A fenti pénzbírságtól függetlenül a bíróság egy hétnél nem hosszabb időre őrizetbe veheti a tanút. A bíróság akkor engedi szabadon a tanút az őrizetből, ha vallomást vagy esküt tesz, vagy ha az ügyet a tanú vallomását befogadó bíróság eldöntötte (a polgári perrendtartás 276. cikke).

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

A bíróság hivatalból eljárva meg kell, hogy akadályozza az olyan személyek tanúskodását, akik képtelenek a tények érzékelésére vagy az általuk érzékelt tények ismertetésére. E fogyatékosság okainak megszűnése a vallomástételi tilalom feloldásával járhat. Önmagában a pszichiátriai kezelés vagy a fogyatékosság nem teszik a vallomást automatikusan megbízhatatlanná (a polgári perrendtartás 259. cikke).
A jogszabály nem határozza meg azt az életkort, amely felett a gyermekről feltételezni kell, hogy képes a tények érzékelésére és az általa érzékelt tények ismertetésére. Az, hogy a gyermeket meg lehet-e hallgatni, éppen ezért az egyén képességeitől és fejlettségi szintjétől függ. Házassági ügyekben a jogszabály korlátokat határoz meg a 13 évnél fiatalabb kiskorúak és a felek 17 évnél fiatalabb leszármazói tanúként való meghallgatását illetően (a polgári perrendtartás 430. cikke).
A polgári perrendtartás 259. cikkében szereplő főszabály szerint senkit sem lehet ugyanabban az ügyben tanúként és félként is meghallgatni. Ennek megfelelően a felek meghallgatása során a fél törvényes képviselőjét is ki lehet kérdezni. Ezzel szemben a fél ügyvédje meghallgatható tanúként, de ez esetben le kell mondania képviseleti jogosultságáról.
Emellett a beavatkozó sem lehet tanú (a polgári perrendtartás 81. cikke).
A katonai állomány azon tagjai, illetve azon köztisztviselők, akiket nem mentettek fel a „titkosított” vagy „bizalmas” besorolású adatokra vonatkozó titoktartási kötelezettségük alól, nem kötelesek vallomást tenni, ha vallomásukkal megsértenék e titoktartási kötelezettséget, kivéve, ha mentesítik őket a szakmai titoktartási kötelezettség alól.
A közvetítő nem lehet tanú olyan tények tekintetében, amelyeket a közvetítés során ismert meg, kivéve, ha a felek felmentik őt a közvetítéssel kapcsolatos titoktartási kötelezettsége alól (a polgári perrendtartás 2591. cikke).

2.12 Mi a bíró és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

A tanút a bíróság hallgatja meg. Egyes esetekben a bíróság a meghallgatással erre kijelölt bírót is megbízhat (a polgári perrendtartás 235. cikke).
Amennyiben a bizonyíték jellege ezt nem zárja ki, az eljáró bíróság úgy is határozhat, hogy a tárgyalást annak lefolytatását távolról is lehetővé tevő technikai eszközökkel vezeti le.
A feleknek joguk van jelen lenni a tanúk meghallgatásakor, és kérdéseket intézhetnek a tanúkhoz.
A tanúkat videokonferencia és telefonkonferencia segítségével is meg lehet hallgatni (a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködésről szóló 1206/2001/EK tanácsi rendelet 10. cikkének (4) bekezdése).

3 A bizonyítékok értékelése

Főszabály szerint minden olyan dolog szolgálhat bizonyítékként, amelynek segítségével megállapíthatók az ügyben releváns tények. A polgári perrendtartás nem tartalmaz a jogellenesen beszerzett bizonyítékok polgári eljárásban való felhasználását megtiltó általános szabályt. Az alkotmány rendelkezéseinek, a polgári törvénykönyv rendelkezéseinek, valamint a polgári perrendtartás rendelkezéseinek, a minősített adatok védelméről szóló törvény és a Lengyelország által ratifikált nemzetközi egyezmények rendelkezéseinek vizsgálatával támasztható alá azonban az az elmélet, amely szerint a polgári eljárásban nem használhatók fel a jogellenesen beszerzett bizonyítékok.

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethozatallal kapcsolatban?

A polgári eljárásokban nem használhatók fel olyan bizonyítékok, amelyeket személyeknek a gondolatszabadságra, a véleménynyilvánítás szabadságára, a magánélet szabadságára, valamint a személyes szabadságra vonatkozó jogainak megsértésével szereztek be. A megtévesztéssel vagy jogsértéssel járó kötelezettségvállalással – például a telefonlehallgatásért ígért pénzügyi előnyök felajánlásával – szerzett bizonyítékok jogellenesnek minősülnek.
A polgári perrendtartás 403. cikke (1) bekezdésének 2. pontja kimondja, hogy a bűncselekménnyel elért ítélet felülvizsgálható. A polgári perrendtartás 403. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában említett kérelem benyújtására kizárólag akkor van lehetőség, ha annak teljesítését jogerős ítélet megerősíti. Az ítéletnek jogerősnek kell lennie, hogy biztosíthassa a felülvizsgálat alapjának fennállását. Az ítélet másolatát csatolni kell az ítélet felülvizsgálatára irányuló kérelemhez.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

Amennyiben a bizonyítékok kimerítését követően vagy azok hiányában az ügyben releváns, megmagyarázatlan tények állnak fenn, a bíróság meghallgathatja a feleket (a polgári törvénykönyv 299. cikke).

Utolsó frissítés: 26/11/2018

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.